Έγκλημα και καταστολή στα αυταρχικά καθεστώτα

30/03/2021

Μαρία Κράνη

«Παιδιά μπαίνουν στη σειρά μπροστά από τοιχογραφία στην Πονγιάνγκ, Βόρεια Κορέα», εικόνα του Thomas Evans, διαθέσιμο εδώ.

Εισαγωγή

Οι αυταρχικές μορφές διακυβέρνησης που χαρακτηρίζονται από μία κεντρική εξουσία και περιορισμό των πολιτικών και άλλων θεμελιωδών ελευθεριών αποτελούν φαινόμενο των ανθρώπινων κοινωνιών ανά τους αιώνες. Στη σύγχρονη παγκόσμια ιστορία, ο 20ος αιώνας χαρακτηρίστηκε από την ανάδυση διάφορων αυταρχικών καθεστώτων, με αποκορύφωμα τη Ναζιστική Γερμανία και την εκλογή του Hitler το 1933, οπότε και διορίστηκε Καγκελάριος της Γερμανίας. Η παρούσα ανάλυση επιχειρεί τη διερεύνηση της έννοιας της καταστολής και του εγκλήματος στα αυταρχικά καθεστώτα σε παγκόσμιο επίπεδο, με έμφαση στη μελέτη των

κατασταλτικών πολιτικών που εφαρμόζονται, την καταπάτηση δικαιωμάτων και τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί με δράστες τα ίδια τα καθεστώτα.

1. Κατασταλτικές πολιτικές, καταπάτηση δικαιωμάτων και αντιμετώπιση του εγκλήματος στα αυταρχικά καθεστώτα

Αν λάβουμε υπόψη ότι η δημοκρατία χαρακτηρίζεται από το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, ελευθερία της έκφρασης, πρόσβαση στην πληροφόρηση και το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, οι παραβιάσεις των παραπάνω συνιστούν αυταρχισμό. Οι περισσότερες πολιτείες στην ιστορία έχουν κάποια στιγμή τεθεί υπό αυταρχική διακυβέρνηση. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι έννοιες της συνταγματικής ευθύνης των πολιτών, όπως και οι έννοιες της ισότητας ή της ιθαγένειας, ήταν σε μεγάλο βαθμό άγνωστες τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη τουλάχιστον μέχρι τον 18ο αιώνα, και εξακολούθησαν να είναι τίθενται υπό αμφισβήτηση κατά τον 19ο αιώνα, δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι η έννοια του αυταρχισμού αναπτύχθηκε σχετικά πρόσφατα (Glasius, 2017).

Ένα από τα πιο βασικά χαρακτηριστικά μιας δημοκρατίας που την ξεχωρίζει από τον αυταρχισμό είναι η διαδικασία με την οποία επιλέγονται οι ηγέτες. Επειδή η δημοκρατία προορίζεται να υποστηρίξει τη δύναμη του λαού, οι ηγέτες επιλέγονται με τέτοιο τρόπο ώστε να αντιπροσωπεύουν το λαό και να προωθούν τα συμφέροντά του. Αυτό γίνεται μέσω δίκαιων και έντιμων εκλογών, όπου οι πολίτες μπορούν να επιλέξουν συλλογικά τους ηγέτες τους μέσω της ψηφοφορίας. Αντιθέτως, σε ένα αυταρχικό κράτος, αυτοί οι μηχανισμοί θεωρούνται παρωχημένοι ή μάταιοι. Οι δικτάτορες αποσκοπούν να προσκολληθούν στην εξουσία, με αποτέλεσμα ο θεσμός των εκλογών να καταργείται, αφαιρώντας, έτσι, το δικαίωμα επιλογής από τον λαό. Σε κάποιες, ωστόσο, περιπτώσεις οι δικτάτορες συμμετέχουν στην εκλογική διαδικασία, αλλά ανέντιμα, μέσω παραποίησης του εκλογικού συστήματος. Έτσι, προσφέρουν στους πολίτες την ψευδαίσθηση της

επιλογής, ενώ οι διεξαγόμενες εκλογές χρησιμεύουν μόνο για να νομιμοποιήσουν την αδιάλειπτη εξουσία του δικτάτορα, καθώς συνεχίζει να φαίνεται ότι απολαμβάνει την υποστήριξη του κοινού (Martial Law Museum).

Σε επίπεδο καταστολής, αν και σημειώνονται καταχρήσεις και αυθαιρεσίες τόσο στις δημοκρατικές όσο και στις ολοκληρωτικές κατασταλτικές δυνάμεις, πρέπει να υπογραμμίσουμε ορισμένες σημαντικές ποσοτικές και ποιοτικές διαφορές. Η ύπαρξη αντίβαρων, όπως η κοινή γνώμη, η κοινοβουλευτική συζήτηση, η σχετική ελευθερία του Τύπου και η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης, στα δημοκρατικά καθεστώτα χρησιμεύει στον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής αυτών των καταχρήσεων. Στα σύγχρονα δημοκρατικά καθεστώτα, η επαγγελματική δεοντολογία της αστυνομίας βασίζεται στη περιορισμένη και υπό προϋποθέσεις χρήση βίας και στην υπαγωγή της αστυνομίας στο νόμο. Οι καταχρήσεις πρέπει να γίνονται κρυφά. Αντίθετα, στις δικτατορίες οι καταχρήσεις και η αυθαιρεσίες βρίσκονται στον πυρήνα του αστυνομικού συστήματος. Σε ολοκληρωτικά καθεστώτα, η αστυνομία αποτελεί μια ελίτ, η οποία απολαμβάνει συνεχώς αυξανόμενης δύναμης και διευρυμένης εξουσίας, μέσω της εξάλειψης των θεσμικών αντίβαρων και της ποινικοποίησης αυξανόμενου αριθμού πράξεων (Kitson, 1993). Τα προνόμια της ολοκληρωτικής αστυνομικής δύναμης έχουν απόλυτη προτεραιότητα έναντι των δικαιωμάτων των ατόμων ενώ επικρατεί σύγχυση μεταξύ των αρμοδιοτήτων της αστυνομίας και της δικαιοσύνης, με την τελευταία να υπάγεται στην πρώτη και με την αστυνομία να είναι υπεύθυνη όχι μόνο για τη σύλληψη αλλά και για την τιμωρία (Gellely, σύμφωνα με Kitson, 1993).

Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι η αυξημένη και βίαιη καταστολή των αυταρχικών καθεστώτων συχνά αποτελεί σημαντική απειλή για τη διαιώνισή τους. Σε αντίθεση με τις μορφές καταστολής αυταρχικών καθεστώτων χαμηλότερης έντασης, όπως η επιτήρηση, η κράτηση και ποινική δίωξη ακτιβιστών και πολιτικών αντιπάλων, οι οποίες

σπανιότερα αποτελούν πρωτοσέλιδα ή προκαλούν διεθνή καταδίκη ή μαζική διαμαρτυρία συνεπάγεται σημαντικό κίνδυνο γι' αυτού του είδους τα καθεστώτα. Ο καταναγκασμός υψηλής έντασης υπονομεύει συχνά τη νομιμοποίηση των καθεστώτων, πυροδοτώντας παγκόσμια καταδίκη και, σε ορισμένες περιπτώσεις, τιμωρητική δράση. Ακόμη, η βίαιη καταστολή μπορεί να θεωρηθεί ότι απειλεί την εγχώρια νομιμότητα των ενόπλων δυνάμεων, οι οποίες με τη σειρά τους, μπορούν να υπονομεύσουν την εσωτερική πειθαρχία και το ηθικό τους. Τέλος, εάν η καταστολή αποτύχει, οι ανώτεροι υπάλληλοι ασφαλείας αντιμετωπίζουν δίωξη ή άλλες μορφές δημόσιας τιμωρίας (Lachapelle et al., 2012).

Αρκετά ιστορικά παραδείγματα χωρών υπό αυταρχικές κυβερνήσεις, όπως η ναζιστική Γερμανία, η φασιστική Ιταλία και η Ισπανία υπό το καθεστώς του Franco, καταδεικνύουν μια τάση υποστήριξης των ακροδεξιών αυταρχικών καθεστώτων από την αστυνομία. Απ' όσο φαίνεται, σε αυτό συμβάλλει ένα ετερογενές σύνολο παραγόντων, πολλοί από τους οποίους ήταν συνηθισμένοι και στις τρεις περιπτώσεις. Σε αυτούς τους παράγοντες συμπεριλαμβάνονταν οι εκτεταμένες κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές και αύξηση των επιπέδων εγκληματικότητας, που συνδέονται συχνά με αυτό. Τα καθεστώτα αυτά εκμεταλλεύτηκαν τη συγκυρία, προωθώντας και διατηρώντας ένα αυταρχικό αστυνομικό δυναμικό που στο τέλος θα διευκόλυνε τις φασιστικές αντιλήψεις (Dunnage, 2006).

2. Κρατική βία και διεθνή εγκλήματα: Αυταρχικά καθεστώτα ως δράστες εγκλημάτων

Το Διεθνές Δικαστήριο της Νυρεμβέργης εισήγαγε για πρώτη φορά την έννοια των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας στο Διεθνές Δίκαιο, ορίζοντάς τα ως κατηγορία εγκλημάτων μεγίστης διεθνούς σημασίας που περιλαμβάνουν την ανθρωποκτονία, την εξόντωση, την υποδούλωση ή απέλαση και άλλες απάνθρωπες πράξεις που διαπράττονται κατά οποιουδήποτε πληθυσμού πολιτών, πριν ή κατά τη διάρκεια πολέμου ή δίωξης για πολιτικούς, φυλετικούς ή θρησκευτικούς σκοπούς, κατά την

εκτέλεση ή τη σύνδεση με οποιοδήποτε άλλο έγκλημα που εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου (McLaughlin, 2001). Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με το άρθρο 7 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, τα εν λόγω εγκλήματα προϋποθέτουν την ύπαρξη δόλου, καθώς ορίζει οτι «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας» αποτελεί οποιαδήποτε από τις ανωτέρω πράξεις «όταν διαπράττεται ως μέρος ευρείας και συστηματικής επίθεσης που κατευθύνεται κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού, εν γνώσει της επίθεσης» (2011).

Τρανό παράδειγμα διεθνών εγκλημάτων, και ιδιαιτέρως εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας που διεπράχθησαν από αυταρχικό καθεστώς στην παγκόσμια ιστορία αποτελούν αναμφισβήτητα τα εγκλήματα των Ναζί. Αφού κατέλυσαν θεμελιακές ελευθερίες, το Τρίτο Ράιχ μετεξελίχθηκε ταχύτατα σε ένα αστυνομικό κράτος, εντός του οποίου ο οποιοσδήποτε κινδύνευε να συλληφθεί και να φυλακιστεί απολύτως αυθαίρετα. Μεταξύ άλλων, πραγματοποίησαν εκκαθάριση της ηγεσίας των Ταγμάτων Εφόδου (SA) και άλλων «αντιπάλων» του καθεστώτος, η οποία έμεινε γνωστή ως η «Νύχτα των Μεγάλων Μαχαιριών». Πάνω από 80 ηγέτες των SA συνελήφθησαν και εκτελέστηκαν χωρίς καμία δίκη, ενώ ο Hitler ισχυρίστηκε ότι η εκκαθάριση αυτή αποτέλεσε αντίδραση σε συνομωσία των SA για την ανατροπή της κυβέρνησης (United States Holocaust Memorial Museum a). Αποκορύφωμα της ναζιστικής θηριωδίας αποτελεί το σχέδιο γενοκτονίας του εβραϊκού λαού, επονομαζόμενο ως «Τελική Λύση». Το σχέδιο εφαρμόστηκε σταδιακά. Ύστερα από τη θέσπιση αντιεβραϊκών νομοθετημάτων, μποϊκοτάζ, την «αριοποίηση» και το πογκρόμ της «Νύχτας των Κρυστάλλων», οι Ναζί ίδρυσαν έξι γκέτο στην κατεχόμενη Πολωνία, όπου και εκτοπίστηκαν οι Εβραίοι της Πολωνίας και της δυτικής Ευρώπης. Αυτά τα στρατόπεδα συγκέντρωσης αποτελούσαν κέντρα σχεδιασμένα για τη διάπραξη γενοκτονίας. «Στο σύνολό της, η «Τελική Λύση» περιλάμβανε δολοφονίες σε θαλάμους αερίων, εκτελέσεις με πυροβόλα, απρογραμμάτιστες τρομοκρατικές ενέργειες, ασθένειες και υποσιτισμό που

προκάλεσαν συνολικά το θάνατο περίπου έξι εκατομμυρίων Εβραίων - τα δύο τρίτα των Εβραίων της Ευρώπης» (United States Holocaust Memorial Museum b).

Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας διαπράχθηκαν και στη Ισπανία, με υπεύθυνους τόσο το Λαϊκό Κόμμα του Franco όσο και το (πρόσφατα νομιμοποιημένο) Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα της Ισπανίας. Αν και οι νικηφόρες δυνάμεις του Franco διέπραξαν τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών των ωμοτήτων, κατά τη διάρκεια του πολέμου και καθ 'όλη τη διάρκεια της 40χρονης δικτατορίας, οι Ρεπουμπλικάνοι ήταν επίσης υπεύθυνοι για σοβαρά εγκλήματα κατά τη διάρκεια του πολέμου. Και οι δύο πλευρές συμφώνησαν σε έναν ευρύ νόμο περί αμνηστίας που εμπόδισε τις διώξεις και ακόμη και τη διερεύνηση εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Σε όλη την Ισπανία σήμερα, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι είναι θαμμένοι σε ανώνυμους ομαδικούς τάφους, πολλοί απορρίφθηκαν σε χαντάκια μετά την απογύμνωση και την εκτέλεση τους. Τα θύματα του εμφυλίου πολέμου της Ισπανίας, δεν καταγράφηκαν και αγνοήθηκαν από τους αξιωματούχους για δεκαετίες ως μέρος του «Pact of Forgetting», της επίσημης, δηλαδή, πολιτικής που συμφωνήθηκε το 1977 μετά το θάνατο του Στρατηγού Francisco Franco, με σκοπό οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας να εστιάσουν στο μέλλον της Ισπανίας (Daly, 2018).

Αξιοσημείωτο παράδειγμα αποτελεί και αυτό της Αργεντινής. Μεταξύ 1976 και 1983, μια στρατιωτική δικτατορία κυβέρνησε την Αργεντινή και έφερε τη χώρα σε μια εποχή τρόμου και κρατικής βίας και αυθαιρεσίας με θύμα τον άμαχο πληθυσμό. Από τη στιγμή κατάληψης της εξουσίας το 1976, το στρατιωτικό καθεστώς ανέλαβε το καθήκον το οποίο είχε αναληφθεί για αρκετά χρόνια από δεξιές παραστρατιωτικές δυνάμεις και δεν ήταν άλλο από την εξάλειψη όσων θεωρούσαν «ανατρεπτικά στοιχεία». Αντί να αφήνουν τα πτώματα των θυμάτων σε κοινή θέα, η νέα δικτατορία δημιούργησε ένα περίπλοκο δίκτυο μυστικών ομάδων, κέντρων βασανιστηρίων και στρατοπέδων συγκέντρωσης, στα οποία εξαφάνιζαν τα

θύματα. Αν και πολλοί από τους «αγνοουμένους» (“desaparecidos”) απελευθερώθηκαν τελικά, παραμένει ακόμη ένας απροσδιόριστος αριθμός, πολλοί από τους οποίους πρέπει να θεωρηθούν νεκροί (Mignonet et al., 1984).

3. Το φαινόμενο του αυταρχικού λαϊκισμού και η διείσδυση των αυταρχικών πολιτικών και αντιλήψεων στις σύγχρονες δημοκρατίες

Στη δημοκρατία, η αστυνομία παρουσιάζεται ως υπερασπιστής της δημόσιας τάξης και της ελευθερίας. Δεδομένου ότι ένα δημοκρατικό καθεστώς εξαρτάται εν μέρει από την υποστήριξη των πολιτών, οι εκάστοτε κυβερνήσεις προωθούν την εικόνα ότι η αστυνομία, και οι πολιτικές αστυνόμευσης και καταστολής εν γένει, υπερασπίζονται τις δημόσιες ελευθερίες και την ασφάλεια των πολιτών (Kitson, 1993). Ωστόσο, ακόμη και στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες παρατηρούνται φαινόμενα αυταρχισμού, τόσο στο επίπεδο των αντιλήψεων που επικρατούν στην πολιτική σκηνή όσο και σε επίπεδο πολιτικών που κατά καιρούς εφαρμόζονται.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα διείσδυσης του αυταρχισμού στη δημοκρατία αποτελεί το φαινόμενο του αυταρχικού λαϊκισμού (authoritarian populism). Πρόκειται για ένα φαινόμενο στενά συνδεδεμένο με τις καπιταλιστικές οικονομικές πολιτικές και γίνεται αντιληπτό ως βασική όψη του τρόπου με τον οποίο τα σύγχρονα δημοκρατικά καθεστώτα και οι θεσμοί τους αντιδρούν σε κρίσεις. Ο αυταρχικός λαϊκισμός εξηγεί πώς όλο και περισσότερο νομιμοποιούνται στην κοινή γνώμη κατασταλτικοί και τιμωρητικοί νόμοι και κυρώσεις (Scraton & Chadwick, 2001) . «Αυτή η κινητοποίηση της κρατικής εξουσίας στοχεύει να διαχειριστεί τη συγκατάθεση, να οργανώσει τους κανονισμούς και να εξασφαλίσει την ηγεμονία μέσα από μία ολοένα και περισσότερο αυταρχική πολιτική ατζέντα». Επιβεβαιώνει εκ νέου το δημόσιο διάλογο γύρω από την

«κατάρρευση» της δημοκρατίας, την «κατάρρευση» του νόμου και της τάξης, τη «μαχητικότητα» (“militancy”) των συνδικάτων, την «έκπτωση» της ηθικής και των αξιών κ.ο.κ. Αυτός ο δημόσιος λόγος αξιοποιείται μέσω πολιτικών και μιντιακών εκστρατειών, δημιουργώντας ηθικούς πανικούς (Scraton & Chadwick, 2001, σελ.14) .

Σύμφωνα με τον Πουλαντζά, «η μονοπωλιακή κρατική βία βασίζεται μόνιμα στις τεχνικές εξουσίας και τους μηχανισμούς συναίνεσης» στις Δυτικές καπιταλιστικές δημοκρατίες (1978). Σημειώνει, μάλιστα, ότι κατά τη δεκαετία του 1970 προέκυψε μια νέα μορφή κράτους: ο «αυταρχικός κρατισμός» που συνδυάζει τον έντονο έλεγχο σε κάθε σφαίρα της κοινωνικοοικονομικής ζωής, με ριζική παρακμή των θεσμών της δημοκρατίας και με δρακόντεια και πολυμορφική περικοπή των λεγόμενων «επίσημων ελευθεριών» (1978). Τα δε κατασταλτικά μέτρα εξαρτώνται από την πραγματική άσκηση βίας, η οποία επιβάλλεται από το κράτος (Poulantzas, 1978).

Η άνοδος των αυταρχικών λαϊκιστών υποψηφίων, κομμάτων και κινημάτων παρατηρείται σε πληθώρα φιλελεύθερων δημοκρατιών σε ολόκληρο τον κόσμο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η άνοδος του Donald Trump, αρχικά ως υποψηφίου του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος και στη συνέχεια με την ανάληψη της αμερικανικής προεδρίας, όπως και η ανάδυση αντίστοιχων διεκδικητών της εξουσίας στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια, όπως τα κόμματα AfD στη Γερμανία, PVV στην Ολλανδία, Front National στη Γαλλία, Lega Nord στην Ιταλία, Fidesz στην Ουγγαρία και FPÖ στην Αυστρία. Αυτό που παρατηρείται είναι ότι αρχικά αντιτίθενται στο «κατεστημένο» και προτείνουν εθνικιστικές και αυταρχικές πολιτικές στο όνομα του «λαού». Αν και αρχικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η άνοδος αυτών των δυνάμεων αποτελεί μια προσωρινή κατάσταση που βασίστηκε στις ψήφους διαμαρτυρίας, πλέον διαφαίνεται ότι οι λαϊκίστικες φωνές που προωθούν αυταρχικές απόψεις και πολιτικές δεν περιορίζονται μόνο στα «πολιτικά άκρα». Αντίθετα, γνωρίζουν μεγάλη άνθηση σε

περιόδους πόλωσης και κρίσεων, δοκιμάζοντας ακόμη περισσότερο τα δημοκρατικά συστήματα και τα κεκτημένα των δημοκρατικών κοινωνιών. Η εκλογική επιτυχία και η αυξανόμενη άνοδος αυτών των πολιτικών δυνάμεων εγείρουν καίρια ερωτήματα σχετικά με τις ρίζες τους, την δυναμική τους, καθώς και την επιβίωση τους ακόμη και εντός συνταγματικών δημοκρατιών (Rensmann, 2018).

Εξετάζοντας τους παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάδυση αυταρχικών αντιλήψεων, πολιτικών και καθεστώτων, κατ' επέκταση φαίνεται πως βασικό ρόλο διαδραματίζουν οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες στην εκάστοτε ιστορική συγκυρία. Για τον Πουλαντζά, το αποτέλεσμα των πολιτικών κρίσεων εξαρτάται πάντα από τις στρατηγικές και τους αγώνες των επιμέρους κοινωνικών τάξεων. Ο φασισμός, για παράδειγμα, εμφανίστηκε επειδή μια πολιτική κρίση συνέπεσε με ένα επιθετικό βήμα από την αστική τάξη και ένα αμυντικό βήμα από την εργατική τάξη. Θεωρεί πως οι ταξικοί αγώνες όχι μόνο συμβάλλουν στη γένεση των πολιτικών κρίσεων, αλλά παράλληλα καθορίζουν εάν θα επιλυθούν αποκαθιστώντας τη δημοκρατία ή καταφεύγοντας στην επιβολή ενός ολοκληρωτικού καθεστώτος (Poulantzas, 1973, σύμφωνα με Jessop, 2011).

Επίλογος

Συνοψίζοντας, τα αυταρχικά καθεστώτα χαρακτηρίζονται από περιορισμό των ελευθεριών και της πληροφόρησης των πολιτών, τη συγκέντρωση των εξουσιών από ένα άτομο ή ένα μικρό αριθμό ατόμων, ενώ δίνεται μεγάλη έμφαση στην καταστολή, και η απονομή της δικαιοσύνης χαρακτηρίζεται από αυθαιρεσία και αδιαφάνεια. Από την άλλη, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων ανελεύθερα καθεστώτα είναι υπεύθυνα για τη διάπραξη εγκλημάτων κατά των ομάδων του πληθυσμού τους ή των πολιτών τους εν γένει, τα οποία δεν είναι λίγες οι φορές που εμπίπτουν στα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Τέλος, φαινόμενα αυταρχισμού δεν

εκλείπουν από τα δημοκρατικά καθεστώτα, όπως στην περίπτωση του αυταρχικού λαϊκισμού, όπου παρατηρείται διείσδυση αυταρχικών αντιλήψεων και πολιτικών στο βωμό του νόμου και της τάξης.

Βιβλιογραφία

Daly, E. (2018). «Bringing Justice for Franco-Era Crimes in Spain: "The Silence of Others", Explores Stories Repressed for Decades», διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 04/04/2021.

Dunnage, J. (2006). «Policing Right-Wing Dictatorships: Some preliminary comparisons of Fascist Italy, Nazi Germany and Franco's Spain», *Variations on Policing / Variations sur la police*, 10 (1), σελ. 93-122, διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 15/04/2021.

Glasius, M. (2017). «Extraterritorial authoritarian practices: a framework», *Globalization*, 15 (2), σελ. 179-197, διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 14/04/2021.

International Criminal Court (2011). *Rome Statute of the International Criminal Court*, A/CONF.183/9 of 17 July 1998,, in force on 1 July 2002, United Nations, Treaty Series, vol. 2187, No. 38544, διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 17/04/2021.

Jessop, B. (2011). «Poulantzas's state, power, socialism as a modern classic», στο Bretthauer, L. et al (ed.), *Reading Poulantzas*, Merlin, σελ. 42-55, διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 02/04/2021.

Kitson, S. (1993). «Political Policing», *Crime, Histoire & Sociétés / Crime, History & Societies* [En ligne], 3 (2), διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 04/04/2021.

Lachapelle, J., Way, L. A. & Levitsky, S. (2012). «Crisis, Coercion, and Authoritarian Durability: Explaining Diverging Responses to Anti-Regime Protest in Egypt and Iran», Prepared for presentation at the American

Political Science Association Annual Meeting, New Orleans, 31 August 2012, διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 15/04/2021.

Martial Law Museum, «Democracy vs. Authoritarianism», διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 15/04/2021.

McLaughlin, E. (2001). «Crimes against humanity», στο McLaughlin, E. & Muncie, J., *The Sage Dictionary of Criminology*, σελ.64-65.

Mignonet, E. F., Estlund, C. L. & Issacharoff, S. (1984). «Dictatorship on Trial: Prosecution of Human Rights violations in Argentina», *Yale Journal of International Law*, 10, σελ. 118-150, διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 03/04/2021.

Poulantzas, N. (2000). *State, power, socialism*, London: Verso (*L' Etat, le pouvoir, le socialisme,* Presses Universitaires de France, 1978).

Rensmann, L. (2018). «The Persistence of the Authoritarian Appeal: On Critical Theory as a Framework for Studying Populist Actors in European Democracies», στο Morelock, J. (ed.). *Critical Theory and Authoritarian Populism*, London: University of Westminster Press, σελ. 29-47, διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 30/03/2021.

Scraton, P. & Chadwick, K. (2001). «Authoritarian populism», στο McLaughlin, E. & Muncie, J. (Ed.). *The Sage Dictionary of Criminology*, London: Sage Publications, σελ. 14-16.

United States Holocaust Memorial Museum a, «Nazi rule», διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 16/04/2021.

United States Holocaust Memorial Museum b, «The "Final Solution"», διαθέσιμο εδώ, ανακτήθηκε την 16/04/2021